

การบริหารการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ
โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง
Management of Development that Affects the Quality of Life of People with
Disabilities by the Department of Promotion and Improve the Quality of Life
of the Disabled in the Central Region

ทัพบิม ศรีวิไล¹, ภมร ชันชะหัด² และ ธนิศร ยืนยง³

Thapthim Siwilai¹, Phamorn Khanthahat² and Tanisorn Yeunyong³

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Doctor of Public Administration Program, Pathumthani University

E-mail: thapthimsiw@gmail.com

Received April 7, 2022; **Revised** December 20, 2022; **Accepted** December 27, 2022

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the quality of life of people with disabilities 2) to study factors affecting the quality of life of people with disabilities 3) to propose guidelines for developing the quality of life of people with disabilities by the Department of Empowerment of Persons with Disabilities in the central region as quantitative and qualitative research the target population was 400 people with mobility or physical disabilities in the central region. The research tools were questionnaires and in-depth interviews. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression, and analysis. Content the study found that 1) The quality of life of people with disabilities by the Department of Empowerment of Persons with Disabilities in the central region as a whole, at a high level when considering each aspect, it was found that physical, social, mental and environmental aspects. Were at a high level, respectively 2) Occupation and promotion and protection of rights affecting the quality of life of people with disabilities statistically significant at the .05 level 3) Should encourage persons with disabilities to access benefits, rights, and protection to improve the quality of life of the disabled.

Keywords: Development; Quality of life for People with Disabilities; Department of Empowerment of Persons with Disabilities

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง เป็นวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรเป้าหมาย คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ ความถดถอยพหุคูณและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านการประกอบอาชีพ และด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ควรส่งเสริมให้ผู้พิการเข้าถึงประโยชน์ สิทธิต่าง ๆ การคุ้มครองผู้พิการ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณภาพชีวิตคนพิการ; กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการหรือคนพิการเป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือการเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น จากสิ่งที่ผู้พิการประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านชีวิตความเป็นอยู่ การพัฒนาทักษะด้านอาชีพ การพัฒนาจิตใจให้กับผู้พิการเป็นต้นเพื่อสร้างความผาสุกการมีคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้พิการในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมที่มี สภาพจิตใจ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ความต้องการมีอิสระ เช่นเดียวกับผู้ที่มีสภาพร่างกายไม่บกพร่องประการใด ทั้งนี้ ประเทศไทยยังมีคนพิการที่ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพการเข้าถึงสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ตลอดจนการช่วยเหลืออื่นจากรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดการศึกษา การบริการทางฟื้นฟูและสมรรถภาพ การมีงานทำ รายได้และบริการทางสังคม ฯลฯ จากการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ทั่วประเทศไทยมีคนพิการประมาณ 1.9 ล้านคน โดยมีคนพิการ ที่ขึ้นทะเบียนคนพิการได้รับการช่วยเหลือแล้ว 1.3 ล้านคน โดยคนพิการส่วนใหญ่เกือบครึ่งเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (ร้อยละ 48.37) รองลงมาคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (ร้อยละ 21.43) และคนพิการ ทางสติปัญญา (ร้อยละ 13.87) ตามลำดับ ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าจำนวนคนพิการของไทยจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและกลายเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ โดยสาเหตุความพิการกว่าร้อยละ 80 มาจาก 3 สาเหตุหลัก คือ 1) โรคเรื้อรังที่คนไทยมักจะป่วยกันเป็นจำนวนมาก 2) อุบัติเหตุจากรถจากการขับเร็ว การเมาแล้วขับ และการไม่ใช้อุปกรณ์รักษา และ 3) จากการที่ไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็มักจะมีโรคเรื้อรังประจำตัวมีความพิการร่วมด้วย (Ministry of Social Development and Human Security, 2017) จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นการสำรวจครั้งที่ 4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่างประมาณ 109,000 ครัวเรือน โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประชากรพิการ (คือ ผู้ที่มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพ หรือมีลักษณะความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา อย่างน้อย 1 ประเภท) ได้แก่ ข้อมูลภาวะสุขภาพ สวัสดิการ การใช้เครื่องช่วย การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต รวมทั้งข้อมูลผู้ดูแล ของประชากรพิการที่มีความลำบากในการดูแลตนเอง ผลการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2560 พบว่า ประเทศไทย มีประชากรพิการประมาณ 3.7 ล้านคน หรือร้อยละ 5.5 ของประชากรทั่วประเทศ สัดส่วนเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงพิการร้อยละ 5.7 ผู้ชายร้อยละ 5.2 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 20.6 โดยนอกเขตเทศบาล มีประชากรพิการร้อยละ 6.2 มากกว่าในเขตเทศบาลที่พบร้อยละ 4.5 โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรพิการสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 7.0 และ 6.5 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณา ตามลักษณะความพิการ พบว่า เป็นประชากรที่มีความลำบาก หรือปัญหาสุขภาพที่เป็นข้อจำกัด ในการทำกิจกรรม มีร้อยละ 4.1 ประชากรที่มีลักษณะ ความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา มีร้อยละ 4.2 สำหรับประชากร ที่มีทั้งสองลักษณะ คือ มีความลำบาก/ปัญหาสุขภาพและลักษณะความบกพร่อง มีร้อยละ 2.8 หรือ 1.9 ล้านคน (National Statistical Office, 2017)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่ผ่านมานั้น ได้มีการร่วมกันดำเนินการระหว่างภาครัฐและหน่วยงานเอกชน ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือให้ได้รับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การช่วยเหลือเบี้ยคนพิการ ตลอดจนการสนับสนุนด้านสังคมอย่างรอบด้าน โดยยึดหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทุกภาคส่วนเพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ภายใต้แผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555-2559 ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้พิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากสิทธิอย่างมีความเป็นธรรมและเท่าเทียม ให้มีบริการที่ช่วยให้ผู้พิการได้เข้าถึงบริการได้อย่างตอบสนอง ต่อความจำเป็น และมีความเหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภทยังมีการส่งเสริมและผลักดันและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการอย่างทั่วถึงในแต่ละภาคส่วน มีการขับเคลื่อนเป็นเครือข่ายอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ แต่ทว่าผลการดำเนินงานยังไม่ตรงตามความคาดหมายนัก อันเนื่องมาจากการบริการไม่ตรงกับความต้องการของผู้พิการ ผู้พิการยังถูกเลือกปฏิบัติ และละเมิดสิทธิ ซึ่งเป็นความไม่เท่าเทียมที่ยังไม่สามารถแก้ไขให้ลดน้อยลงได้ ทั้งนี้อาจมาจากความไม่เข้าใจของคนไทยเกี่ยวกับคนพิการเป็นการรับรู้ว่าคนพิการเป็นคนไม่มีสมรรถภาพ เป็นบุคคลที่เป็นภาระต่อสังคม ตลอดจนถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่จะประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิตได้ยาก อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกายนั่นเอง (Department of Empowerment of Persons with Disabilities, 2011)

กล่าวคือ คนพิการ เป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสังคม เพราะเป็นผู้ที่มีความบกพร่องในส่วนต่าง ๆ หรือบางประการ เช่น ความบกพร่องทางการได้ยิน การมองเห็น การเคลื่อนไหว การควบคุมอารมณ์ การสื่อสาร ตลอดจนสติปัญญาการเรียนรู้ที่เป็นอุปสรรคต่อการร่วมกิจกรรมของผู้พิการ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างตรงเป้าประสงค์ ซึ่งที่กล่าวมานั้นเป็นประเภทย่อยของความพิการที่เกิดขึ้น จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2562 จำนวนผู้พิการทางการเคลื่อนไหว มีอัตราสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.65 (Ministry of Social Development and Human Security, 2019) นั้นแสดงให้เห็นว่ายังมีจำนวนผู้พิการด้านการเคลื่อนที่ยังต้องการการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการโดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในภาคกลาง เป็นแนวทาง ฐานข้อมูลให้หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ และสามารถ นำองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตคนพิการในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในภาคกลาง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาโดยสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามแนวคิดของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564 ประกอบด้วย 1) ด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ 2) ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ 3) ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ 4) ด้านการคุ้มครองทางสังคม 5) ด้านการประกอบอาชีพ 6) ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับคนพิการ 7) ด้านการพัฒนา กฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ และการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1) ด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ 2) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ 3) ด้านการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ 4) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร 6) ด้านการบริหารจัดการกองทุน 7) ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ คุณภาพชีวิตคนพิการ ตามแนวคิดของ Power, Bullinger and The WHOQOL Group (2002) ประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 419,764 คน (Ministry of Social Development and Human Security, 2019) กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 22 จังหวัด จำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 ถึงเดือนธันวาคม 2564

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยและอภิปรายข้อค้นพบ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 – 2564 แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1. ด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ 2. ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ การ

รักษาพยาบาล ป้องกันความพิการ การฟื้นฟู สมรรถภาพ อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ในระบบและนอกระบบทุกระดับ การศึกษา รวมทั้งการเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ การศึกษานอกโรงเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา 4. ด้านการคุ้มครองทางสังคม ระบบสนับสนุนทางสังคม ระบบสวัสดิการ การจัดการบริการสังคม และความช่วยเหลืออื่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษ เฉพาะบุคคลแก่คนพิการในทุกช่วงวัย 5. ด้านการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพของคนพิการให้มีความสามารถในการ ประกอบอาชีพมีงานทำและมีรายได้มากขึ้น 6. ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับคนพิการ 7. ด้านการพัฒนากฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและพันธกรณีระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1. ด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ บริการคนพิการ บ้านพิทักษ์สิทธิคนพิการให้สามารถจัดบริการคนพิการ ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ ให้สามารถนำไปใช้ในการ กำหนดนโยบายและการจัดบริการอย่างมีประสิทธิภาพ 3. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ รวมถึงการจัดระบบการประกันภัย สำหรับคนพิการที่เท่าเทียมกัน 4. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ หน่วยงานภาครัฐ มีการผนวกรวมประเด็นเรื่องความพิการไว้ด้วย เพื่อให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และนำไปใช้ ในการกำหนดนโยบายและการบริการให้คนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. ด้านการพัฒนาบุคลากร ของหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีสมรรถนะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ 6. ด้านการบริหารจัดการ กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเพื่อให้คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ องค์กรด้านคนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จริงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 7. ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ครอบครัวคนพิการในทุกรูปแบบ รวมถึงเร่งรัดการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หน่วยงานภาครัฐยังเป็นหน่วยงานหลัก ที่ยังคงต้องรับผิดชอบดูแลคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือคนพิการได้มีสิทธิเท่าเทียมสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดคุณภาพ การบริหารจัดการให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิของตน

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคนพิการ

Power, Bullinger and The WHOQOL Group (2002) กล่าวถึงเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกและชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) ว่าองค์ประกอบคุณภาพชีวิตซึ่งเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตประกอบด้วยข้อคำถามคือ 2 ชนิด ได้แก่ แบบภาวะวิสัย (perceived objective) และอัตวิสัย (self-report subjective) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย (physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่ต้องการพึ่งพาอาศัยต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น 2) ด้านจิตใจ (psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง

การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่ามีโอกาสที่จะ ได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสามารถบ่งชี้ถึงสภาพชีวิตของคนที่การว่ามีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับใด มาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อกำหนดคำถามการสัมภาษณ์ และอภิปรายผลจากข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การบริหารการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 22 จังหวัด จำนวนประชากร 419,764 คน (Ministry of Social Development and Human Security, 2019) กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 22 จังหวัด จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1. ด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ 2. ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ 3. ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ 4. ด้านการคุ้มครองทางสังคม 5. ด้านการประกอบอาชีพ 6. ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับคนพิการ 7. ด้านการพัฒนากฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนา ประกอบด้วย 1. ด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ 2. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ 3. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ 4. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ 5. ด้านการพัฒนาบุคลากร 6. ด้านการบริหารจัดการกองทุน 7. ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งหมด โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ค่าอัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยพิจารณาจากปัจจัยตัวแปรอิสระ และน้ำหนักของแต่ละตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้สมการพหุคูณ (multiple regression analysis : MRA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลภาคสนามและการถอดเทปซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างสรุป ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการจดบันทึก จากคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือร่างกาย ในเขตภาคกลาง จำนวน 22 จังหวัด ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 22 คน จำแนกเป็น ระดับหัวหน้า 3 คน ระดับปฏิบัติ 5 คน ผู้พิการ 14 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในเขตภาคกลาง โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านร่างกาย	3.79	.46	มาก	1
2. ด้านจิตใจ	3.67	.45	มาก	3
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.73	.62	มาก	2
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.56	.42	มาก	4
ภาพรวม	3.68	.29	มาก	

พบว่า คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 อันดับแรก คือ รับรู้ได้ว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของท่านมีการปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหวมากขึ้น รองลงมา คือ มีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆในแต่ละวันใหม่ (ทั้ง

เรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน) การรับรู้ได้ว่าบ่อยครั้งที่ท่านไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น และอันดับสุดท้าย คือ ความจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลมากนักน้อยเพียงใด

1.2 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 อันดับแรก คือ ท่านมีความรู้สึกทางบวกต่อสภาพและการดำรงชีวิตของท่าน ท่านมีความเชื่อว่าท่านสามารถดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่กับความสามารถทางร่างกายของท่าน ท่านสามารถจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้ และอันดับสุดท้าย คือ ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างที่เคยทำมามากน้อยเพียงใด

1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจำนวน 3 อันดับแรก คือ ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อนๆ/คนไหน ท่านรู้ว่าท่านมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นในสังคม ท่านรับรู้ถึงการให้ความสำคัญและการช่วยเหลือจากสังคม และอันดับสุดท้าย คือ หน่วยงานราชการได้ให้ความช่วยเหลือท่าน ในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ และระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจำนวน 3 อันดับแรก คือ ท่านรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวันมากนักน้อยเพียงใด ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพของท่านมีลักษณะที่ดี ท่านรู้ว่าตนเองได้มีกิจกรรมในเวลว่าง และอันดับสุดท้าย คือ การคมนาคมมีความสะดวกต่อการเดินทาง

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในภาคกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (multiple linear regression analysis- enter) ระหว่างสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการและการบริหารและการพัฒนา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการโดยกรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	3.404	.269		12.655	.000
ด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ (X ₁)	.000	.028	.002	.031	.975
ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ (X ₂)	.036	.025	.080	1.481	.139
ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (X ₃)	.026	.026	.054	.999	.318
ด้านการคุ้มครองทางสังคม (X ₄)	.038	.027	.071	1.412	.159
ด้านการประกอบอาชีพ (X ₅)	.041	.024	.096	1.702	.049 *
ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับคนพิการ (X ₆)	.006	.018	.018	.318	.751
ด้านการพัฒนากฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ (X ₇)	.021	.024	.043	.859	.391
ด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ บริการคนพิการ (X ₈)	.011	.023	.024	.487	.627
ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ (X ₉)	.018	.023	.039	.778	.437
ด้านการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ (X ₁₀)	.045	.028	.082	1.633	.103
ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ (X ₁₁)	.007	.021	.017	.333	.739
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X ₁₂)	.006	.025	.012	.234	.815
ด้านการบริหารจัดการกองทุน (X ₁₃)	.012	.024	.026	.497	.619
ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ (X ₁₄)	.084	.019	.236	4.403	.000 *
R = 0.317, R Square = 0.100, Adjuster R Square = .068					
Std. Error of the Estimate = 0.278 F = 3.065, Sig = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 จากผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ผลลัพธ์ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05) แสดงว่ามีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว (สภาพคุณภาพชีวิตคนพิการและการบริหารและการพัฒนา) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง (Y) พบว่า คะแนนมาตรฐานของสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ (X₁₄) และด้านการประกอบอาชีพ(X₅) มีความสัมพันธ์เชิงบวก มีค่าเท่ากับ .236, .096 โดยสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ(X₁₄) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง (Y) สูงสุด และสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการประกอบอาชีพ (X₅) ต่ำสุด

3. เสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้พิการเข้าถึงประโยชน์ สิทธิต่างๆ การคุ้มครองผู้พิการ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. สภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง

1.1 ด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ

“การสร้างความรู้เข้าใจถึงความพิการที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้พิการจะต้องรับรู้และทำความเข้าใจยอมรับเพื่อการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีความสุข”

1.2 ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ

“ผู้พิการก็คือผู้ที่มีสภาพทางร่างกายบกพร่องไป ฉะนั้นความสามารถในการดูแลสุขภาพอาจจะไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้พิการได้”

1.3 ด้านการจัดการศึกษาและเรียนรู้

“การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาเป็นการสร้างโอกาสการเข้าถึงการจ้างงานของกลุ่มผู้พิการได้ดียิ่งขึ้น และสามารถสร้างความรู้สึกเป็นที่ยอมรับแก่ตัวผู้พิการได้”

1.4 ด้านการคุ้มครองทางสังคม

“นอกจากการส่งเสริมการเข้าถึงระบบการศึกษาแก่ผู้พิการแล้วนั้นปัจจุบันยังมีการส่งเสริมการคุ้มครองทางสังคม เช่น การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์แม้จะเป็นผู้พิการก็ย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน การส่งเสริมการสร้างทางเท้า ทางพิเศษสำหรับผู้พิการในสังคม ฯลฯ”

1.5 ด้านการประกอบอาชีพ

“ควรจัดให้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการสร้างอาชีพผ่านการอบรม หรือการให้ความรู้ผ่านกิจกรรม/โครงการของภาครัฐเพื่อเป็นการสร้างแนวทางเลือกให้แก่ผู้พิการได้ประกอบอาชีพ”

1.6 ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับผู้พิการ

“การท่องเที่ยว การนันทนาการไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะผู้ที่ไม่มีความพิการทางร่างกาย แต่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมทั่วทุกกลุ่ม และแม้จะเป็นกลุ่มผู้พิการเหล่านี้ก็สามารถสร้างประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของสังคมได้เช่นกัน”

1.7 ด้านการพัฒนากฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ

“การส่งเสริมการพัฒนากฎหมาย นโยบายเกี่ยวกับผู้พิการนี้สามารถส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิการบริการขั้นพื้นฐานของผู้พิการให้เกิดประสิทธิภาพเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากผู้พิการหลากหลายกลุ่มที่ไม่สามารถเดินทางไปเข้ารับการบริการจากภาครัฐได้เนื่องจากสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ ฉะนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยจัดให้มีการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรง”

2. การบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบผลดังนี้

2.1 ด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ บริการคนพิการ

“การจัดให้มีศูนย์บริการเพื่อผู้พิการโดยเฉพาะอาจจะไม่ประสบความสำเร็จมากนักเนื่องจากจำนวนผู้รับบริการอาจจะน้อยเกินไปต่อพื้นที่นั้น ๆ แต่ควรจัดให้สถานที่บริการปกติทั่วไป มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกอันสามารถบริการแก่ผู้พิการได้เช่นเดียวกัน”

2.2 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ

“ควรปรับปรุงระบบให้แสดงข้อมูลของผู้พิการอย่างครอบคลุมทุกปัจจัยเพื่อเป็นการสร้างฐานข้อมูลและอาจจะสร้างโอกาสในการเข้าถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือ”

2.3 ด้านการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ

“ตนเองไม่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนัก อาจจะด้วยบริบทของประเทศที่ไม่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นบ่อยครั้งเช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหว เนื่องจากภูมิประเทศเป็นเกาะ”

2.4 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ

“ข้อมูลสถิติจะทำให้เห็นจำนวนตัวเลขที่ชัดเจนด้านผู้พิการ และหากมีการแบ่งหมวดหมู่ออกก็จะส่งเสริมให้เกิดการตอบสนองต่อกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมความต้องการ และจำเป็นมากยิ่งขึ้น”

2.5 ด้านการพัฒนาบุคลากร

“การพัฒนาบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญหลักที่จะช่วยให้การดำเนินงานด้านผู้พิการมีประสิทธิภาพ”

2.6 ด้านการบริหารจัดการกองทุน

“นับได้ว่าเป็นการส่งเสริมที่ดีแก่ผู้พิการให้มีกองทุนที่สามารถนำไปต่อยอดประกอบอาชีพได้”

2.7 ด้านการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิ

“การคุ้มครองสิทธิของผู้พิการควรมุ่งเน้นเรื่องการจัดระบบแนวคิดของประชาชนในสังคมให้มองผู้พิการเป็นบุคคลที่พึงต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม เท่าเทียม และส่งเสริมการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้พิการควบคู่กันไปกับการพัฒนาประเทศ”

3. คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบผลดังนี้

3.1 ด้านร่างกาย

“พัฒนาทางด้านร่างกายที่ถูกฟื้นฟูภายหลังการประสบกับความพิการของผู้พิการเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ผู้พิการให้ดียิ่งขึ้นได้”

3.2 ด้านจิตใจ

“การได้รับกำลังใจที่ดีจากคนรอบข้าง รวมไปถึงผู้อื่นสังคมช่วยให้ผู้พิการเกิดกำลังใจและมีความสุข”

3.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

“ผู้พิการหลายคนประสบกับปัญหาความสัมพันธ์ทางสังคม ฉะนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเองควรมุ่งเน้นให้เกิดการรณรงค์และปลูกฝังแนวคิดที่ดีของผู้อื่นที่มีต่อผู้พิการในสังคม”

3.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

“สภาพแวดล้อมมีผลต่อความต้องการเข้าถึงสังคมแก่ผู้พิการเนื่องจากสภาพสังคมที่ดีจะเปิดโอกาสให้กับผู้พิการได้เข้าถึงกิจกรรมทางสังคมอย่างเท่าเทียม”

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านร่างกาย ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriithong (2011) ทำการวิจัยเรื่องการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการ

ทางสายตาตาม มาตรา 20 พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ผลการวิจัยพบว่า การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการทางสายตา ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง การเปรียบเทียบความแตกต่างการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอาชีพ ที่แตกต่างกัน เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านการแพทย์ และด้านสวัสดิการสังคมแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัย พบว่า สภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดูแลสุขภาพคนพิการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ด้านการคุ้มครองทางสังคม ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการพัฒนากฎหมาย นโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านคนพิการ ด้านการจัดระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว กีฬา นันทนาการ ฯลฯ สำหรับคนพิการ และด้านการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกแก่คนพิการ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าผู้พิการมากขึ้น และปรารถนาให้ผู้พิการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างทัดเทียมและมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mapong (2008) ศึกษาวิจัยเรื่องการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการภายหลังการจดทะเบียนคนพิการ: ศึกษาเฉพาะศูนย์บริการจดทะเบียนคนพิการแบบเบ็ดเสร็จโรงพยาบาลสระบุรี ผลการศึกษามีดังนี้ กลุ่มคนพิการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพสมรสโสดจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,736 บาท ประเภทความพิการที่พบ คือ พิการทางกาย ภาพรวมการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างเข้าถึงบริการทางสังคมด้านการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกมาก ภาพรวมปัญหาอุปสรรคของคนพิการอยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีปัญหาจากตนเองเกี่ยวกับการไม่มีค่าพาหนะในการเดินทางไปใช้บริการมากกว่าปัญหาครอบครัวส่วนภาพรวมความต้องการบริการภาครัฐเอกชนอยู่ในระดับมาก ในประเด็นกลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานบริการ และการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เกี่ยวกับคนพิการมากขึ้น ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพกับข้อมูลทั่วไป พบว่า อาชีพ รายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกัน มีการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกัน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกันมีปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพแตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐเอกชนด้านการจัดสวัสดิการต่าง ๆ แตกต่างกันระดับการศึกษาอาชีพรายได้ ประเภทความพิการที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐเอกชนที่แตกต่างกัน และสถานภาพที่แตกต่างกันมีความต้องการบริการทางภาครัฐเอกชนด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา ได้แก่ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเรื่องความพิการ ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ ด้านการพัฒนาระบบการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ ด้านการบริหารจัดการกองทุน ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงระบบข้อมูลด้านคนพิการ และด้านการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการ อาจเป็นเพราะผู้พิการเป็นผู้ที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ผู้ที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้พิการในการรับสิทธิอันพึงได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรง รวมถึงบุคลากรเฉพาะทาง หน่วยงานรัฐจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chumnuson (2016) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความ

สามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและ ประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในภาคกลาง พบว่า คุณภาพชีวิตคนพิการด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และด้านการประกอบอาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงบวก มีค่าเท่ากับ .236, .096 โดยสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง สูงสุด และสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการประกอบอาชีพ ต่ำสุด

3. เสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้พิการเข้าถึงประโยชน์ สิทธิต่างๆ การคุ้มครองผู้พิการ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

สรุปผล

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง กับสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ และด้านการประกอบอาชีพ มีค่า (R) เท่ากับ 0.317 โดยที่ตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ด้านพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.100 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระสภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ และการบริหารและการพัฒนา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือ มีอิทธิพลส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง และสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ร้อยละ 10.00 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .269 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์การคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เขตภาคกลาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1) สภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบว่า การจัดการกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของคนพิการให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพทำให้มีรายได้มากขึ้น เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้พิการที่มีความสามารถอีกด้วย

1.2) การบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบว่า ควรมีการจัดการพัฒนาระบบส่งเสริมคุ้มครองและจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ไม่ทำให้คนพิการรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า หรือ เป็นบุคคลที่ไร้ความสามารถ จึงควรจัดให้มีการส่งเสริมและคุ้มครอง

1.3) คุณภาพชีวิตคนพิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเขตภาคกลาง พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเขตภาคกลาง โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ส่งเสริมให้ผู้พิการเข้าถึงประโยชน์ สิทธิต่างๆ การคุ้มครองผู้พิการ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1) ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของผู้พิการ รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินชีวิต
- 2.2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้พิการเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการผู้พิการ
- 2.3) ควรศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจของผู้พิการ รวมไปถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูด้านจิตใจของผู้พิการ

องค์ความรู้ใหม่

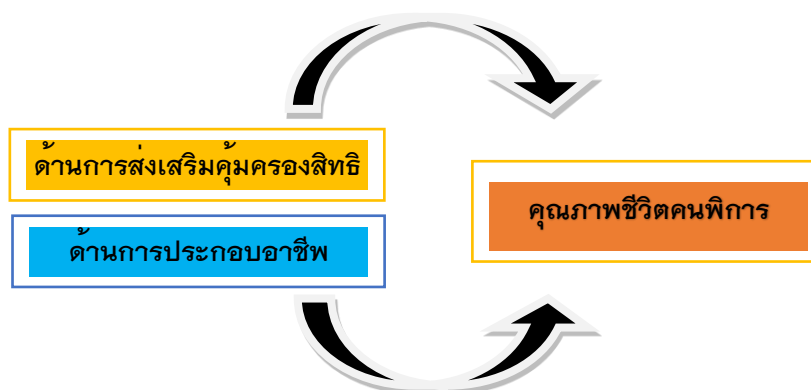
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. สภาพคุณภาพชีวิตคนพิการ และปัจจัยการบริหารและการพัฒนา
 - 1.1 ด้านการประกอบอาชีพ องค์การควรจัดให้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการสร้างอาชีพผ่านการอบรม หรือการให้ความรู้ผ่านกิจกรรม โครงการของภาครัฐเพื่อเป็นการ สร้างแนวทางเลือกให้แก่ผู้พิการได้ประกอบอาชีพ

สรุป องค์การมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพและการสร้างอาชีพผ่านการอบรม หรือการให้ความรู้ผ่านกิจกรรม/โครงการของภาครัฐ เพื่อเป็นการสร้างแนวทางเลือกให้แก่ผู้พิการได้ประกอบอาชีพ และยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้พิการได้ประกอบอาชีพที่เหมาะสม

 - 1.2 ด้านการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ การคุ้มครองสิทธิของผู้พิการควรมุ่งเน้นเรื่องการจัดระบบแนวคิดของประชาชนในสังคมให้มองผู้พิการเป็นบุคคลที่พึงต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม เท่าเทียม และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการควบคู่กันไปกับการพัฒนาประเทศ

สรุป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสร้างระบบการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิผู้พิการนับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ผู้พิการพึงได้รับ เนื่องจากการเป็นผู้พิการนั้นในบางกลุ่มอาจจะประสบกับความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูลได้เอง และมีการปลูกจิตสำนึกประชาชนในสังคมให้มีแนวคิดที่ดีต่อผู้พิการส่งเสริมการปฏิบัติตนแก่ผู้พิการอย่างเท่าเทียม

ภาพประกอบที่ 1 แนวทางการบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

References

- Chumnuson, K. (2016). *Developing a Model for Enhancing the Self-management Abilities of People with Disabilities for Sustainable Self-reliance*[Doctoral Dissertation, Silpakorn University].
- Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2011). *The 4th National Quality of Life Improvement Plan for Persons with Disabilities of 2012–2016*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Department of Empowerment of Persons with Disabilities. (2017). *The 5th National Quality of Life Improvement Plan for Persons with Disabilities of 2017–2021*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Mapong, S. (2008). *Access to Rehabilitation Service of the Disabled Capability after the Disabled Registration in Particular the Comprehensive Disability Registration at Saraburi Hospital* [Master's Thesis, Thammasat University].
- Ministry of Social Development and Human Security. (2017). *The Report of Situation of the Disabled in Thailand, 2017*. Department of Empowerment of Persons with Disabilities. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/19324/20678.pdf
- Ministry of Social Development and Human Security. (2019). *The Report of Situation of the Disabled in Thailand, 2019*. Department of Empowerment of Persons with Disabilities. <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation>
- National Statistical Office. (2017). *The 2017 Disability Survey*. <https://www.nso.go.th>
- Power, M.J., Bullinger, M., & The WHOQOL Group. (2002). The Universality of Quality of Life: An Empirical Approach Using the WHOQOL. *The Universality of Subjective Wellbeing Indicators*, 16, 129–149. DOI: 10.1007/978-94-010-0271-4_8
- Srithong, T. (2011). *Access and Utilization of Facilities for Visually Handicapped Persons under Section 20 of the Promotion and Development of the Quality of Life of the Disabled Act B.E. 2007*[Master's Thesis, Thammasat University].